

סיכום ישיבת הוועדה הארצית של יחד מיום 18.2.2019

בנושא דיור לצעירים במצבי סיכון

השתתפו:

מירב דדיה מולד, משרד העבודה והרווחה; יואב בוקעי, ג'וינט אשלים; ציפי נחשון גליק, משרד העבודה והרווחה; עינת רייך, נציגת הפילנתרופיה; מירב שלו, משרד החינוך; שרה כהן, משרד הקליטה; ירון בראון, נציג העמותות; אפרת בנימין, המשרד לשוויון חברתי; פרופ' חיה יצחקי, יועצת אקדמית; קמליה גולן, מטה יתד; אשרת דקל זגורי, מטה יתד; שלומית פסח-גלבוע, ג'וינט אשלים.

נעדרו:

איל מדן, משרד האוצר; ענבל דור, עלם נציגת העמותות; אפרת בן חורין, המוסד לביטוח לאומי; זהבה לצ'ה, הרשות לשירות לאומי אזרחי; שולה מוזס, נציגת הפילנתרופיה; אריאלה איטח-קובו, צה"ל; עירית דרואינסקי, משרד הביטחון; רחלי שטרן, משרד הבריאות; רחלי ירדן, משרד המשפטים; מירב שלו, משרד החינוך.

מוזמנים:

ויקי שרמן, משרד העבודה והרווחה; אסף שמול עמותת אותות, רות מנע, משרד השיכון; שמוליק שינטוך.

עיקרי הדברים:

הוצגה תמונת מצב בנושא דיור ומעני דיור לצעירים במצבי סיכון (ראו במצגת המצ"ב) כיום. על פי דוח של משרד ראש הממשלה בכל שנה ישנם בישראל כ-700 צעירים חסרי דיור, אך זהו נתון שיש לבחון את עדכניותו ונכונותו. מוערך כי המספר גדול יותר.

חסרות בית בישראל, תמונת מצב - שמוליק שינטוך

מספרם של חסרי בית הבית בישראל מוערך בין 3000 חסרי בית ל 11,000. יש קושי לעמוד על המספר המדויק. מתוכם רק ל 17% מחסרי הבית המוכרים לרווחים נמצאו מיטות ב 2009. ההגדרה הקיימת היום לחסר בית מצמצמת את מספר הזכאים לשירותים.

הכרה באדם כדר רחוב על ידי שירותי הרווחה מאפשרת מיצוי זכויות כולל קבלת הבטחת הכנסה. כיום מעט צעירים מוגדרים כדרי רחוב. יש לבחון את הנושא משום שהגדרה כזו מאפשרת לצעיר מיצוי זכויות כולל קבלת הבטחת הכנסה.

הסיבות המוכרות היום לחסרות בית הן: מצוקת דיור ומחסור בפתרונות. שירותים לא מותאמים, בעיות אישיות חברתיות ופיזיות, שימוש באלכוהול וסמים ובריאות נפשית.

לחסרי בית שני צרכים מרכזיים שאינם ממומשים: דיור ראוי, זמין ובר השגה מבחינה כספית; ותמיכה – מושג מורכב ורב מימדי. מענה לבעיה חייב לשלב שני מרכיבים אלה.

מדיניות מיטבית כלפי חסרי בית מכילה 4 רמות במשולב:

1. מניעת מקרים חדשים של חסרות בית.
2. התערבות מוקדמת/מניעה שניוניות – טיפול במקרים עם התרחשותם
3. מענה לחירום – בנושא זה קיימים היום יותר מענים מאשר בעבר
4. אסטרטגיות לטווח ארוך פתרון לאחר מצב החירום

צעירים חסרי בית נתקלים בקושי בהגעה לשירותי החירום הנובע מחוסר מודעות וחוסר נגישות. יש בעיה גם לצעירים להגיע לשירותי החירום. נגישות שלהם ומודעות אליהם.

מודל דיור תחילה לטיפול בחסרות בית קיים בעולם 25 שנה. עלות דיור במסגרתו נמוכה מפתרונות אחרים כמו דיור חירום, אשפוז ואשפוז פסיכיאטרי. המודל משלב סיוע מידי בדיור עם תמיכה 7X24. הדיור ניתן לחסרי הבית ללא תנאים מוקדמים, וכולל את כל הריהוט והציוד הנדרש.

יש לבחון מודלים המתאימים להפעלה בישראל יחד עם שותפים כמו חברות הדיור הציבורי, בעלי דירות ועוד.

מעני הדיור של משרד העבודה והרווחה – ויקי שרמן:

נותנים מענה על פני רצף הצרכים – מחירום ועד לדיור ממושך, וכן עם רמות שונות של ליווי ותמיכה. השילוב במענים הוא לפי צרכי ומאפייני הצעיר/ה, המעבר בין מענים עם רמות שונות של תמיכה אינו לינארי או מחייב.

המענים:

- הלנות חירום - קורת גג מיידית, זמנית.
- מקלטים – לצעירות הנמצאות בסכנה מיידית.
- הוסטל – מענה שיקומי וטיפולי, ליווי אינטנסיבי במגוון נושאים.
- דירות מעבר – עם מדריך לילה וליווי במהלך היום.
- דירות מעבר – עם ליווי במהלך היום. ללא מדריך לילה. לאוכלוסייה חזקה.
- דירות מעבר לבנות שירות לאומי – שפתוחות כל השבוע. כולל צוות.
- דירות לצעירות – מגורים עצמאיים במעונות סטודנטים. ליווי מצומצם.
- סיוע בשכ"ד עם משרד השיכון. 1000 שח בחודש למשך שנה.

מעני משרד השיכון - רות מנע

השתתפות בשכ"ד ניתנת ע"י משרד השיכון ל 172 אלף משקי בית בשנה. החל משנת 2016 ניתן סיוע בשכ"ד לצעירים במצבי סיכון ב"מסלול ירוק" - תהליך קצר ופשוט הכרוך באישור זכאות ממשרד הרווחה ומילוי שאלון קצר. הכסף יועבר למשכיר הדירה ולא לצעיר כדי להבטיח שהכסף ישמש לדיור.

דר רחוב מקבל 52,000 ₪ ל-4 שנים, בסולם יורד של סכום.

עדיין יש פער גדול בין גובה הסיוע לבין עלות שכר הדירה בשוק.

החלטת הממשלה "תכנית לגור בכבוד" קבעה כי יש לספק לכל אזרח שזקוק לכך את התנאים והאפשרות לגור בכבוד. המדינה תספק 70,000 יחידות דיור ציבורי, גם לדרי רחוב. כרגע יישום ההחלטה מוקפא עקב חילופי הממשלה.

במהלך השנים 2016-2019 יהיו כ-700 צעירים שיקבלו סיוע בשכ"ד. מטרת משרד השיכון ומשרד העבודה והרווחה לעגן את הנושא בתכנית קבועה ומתוקצבת.

בנוסף, מפעיל משרד השיכון, יחד עם תכנית יתד ובאמצעות החברות המשכנות תכנית איתור צעירים בדיור הציבורי, הפונה למשפחות בדיור הציבורי שיש להם בנים צעירים המתגוררים עימם, ומפנה אותם לתכניות ושירותים מתאימים.

דין והתייחסויות:

- ישנה הסכמה כי ליווי ותמיכה במסגרת מעני הדיור מקדמים הצלחה של הצעירים ובהעדר מענה דיור בלבד אינו מסייע לצעירים.
- נדרשת מעטפת של תמיכה וליווי לעובדים המלווים במעני הדיור, כדי לתמוך בהם ולהכיל אותם.
- מעני הדיור צריכים לאפשר גם שינוי/הרחבה של המעגלים החברתיים של הצעירים/ות.
- הגדרת צעירים כדרי רחוב צריכה להיעשות במשורה ובזהירות. הגדרה כזו, שמתייחסת בעיקרה למצב כרוני הדורש ליווי ותמיכה צמודים לא מתאימה בהכרח לצעירים ואף יכולה לגרום להם נזק. עם זאת, מי שאכן מצבו מתאים להגדרה, חשוב שיוגדר כך כדי שיוכל למצוא את הזכויות המגיעות לו.
- ייתכן כי נדרש ליצור הגדרה חדשה, שאינה "דרי רחוב", לצעירים חסרת קורת גג. הגדרה המותאמת למצבם וצרכיהם ותאפשר בניית שירותים והגדרת זכויות מותאמות.
- בשנים האחרונות הורחבו המענים לבוגרי השמה חוץ ביתית. עם זאת, נדרש לפתח מענה מותאם לבוגרי פנימיות פוסט אשפוזיות, וכן לצעירים מהחברה הערבית ומהחברה החרדית.
- נדרש לתת את הדעת על אופן העבודה עם צעירים המתמודדים עם קשיים נפשיים, אשר אין כרגע מענה עבורם. לצוותים בהלנות החירום אין כלים מתאימים לסייע להם, דבר היוצר תסכול ושחיקה.
- נדרש לפעול להכנסת סכומי הסיוע בשכר דירה של משרד השיכון לבסיס התקציב, על מנת להבטיח קיימות.

רשמה: שלומית פסח-גלבוט